

**Haninge
kommun**

Utbildningsförvaltningen
Stefan Friberg

Ribbyskolans drogpolicy och förebyggande arbete mot tobak, alkohol, narkotika och dopning

---

Innehållsförteckning

Förord (risker och konsekvenser med droganvändning)	3
Inledning	
Vad säger Lagstiftningen	4
Ribbyskolans värdegrund	
Målsättning	
Skolans främjande och förebyggande arbete	5
Aktuell kartläggning	
Kommentar	6
Så vet vi att vi lyckas	
Handlingsplan vid upptäckt tobaksrökning	
Information	
Tillsyn	7
Preventiva insatser	
Uppföljning	
Handlingsplan vid misstanke om missbruk	
Handlingsplan när elev uppträder berusad eller drogpåverkad i skolan	
Handlingsplan vid misstanke om langning av droger	
Kontaktuppgifter	8
MiniMaria	
Maria Ungdom	
Socialtjänsten	
Socialjouren, Polisen	

Förord

Risker och konsekvenser med droganvändning

Kan man som ung - eller vuxen - i sanning vara nöjd, harmonisk eller tillfreds med sig själv, sin tillvaro eller med livet om det finns ett pågående alkohol- eller drogmissbruk? Man kan nog i alla fall konstatera att det knappast finns någon förälder som önskar sitt barn en sådan framtid.

Ungdomar som hamnar i alkohol- eller drogmissbruk avstannar i sin känslomässiga utveckling och riskerar att utveckla en missbrukaridentitet som i långa loppet kan vara helt förgörande för personligheten, självkänslan, familjelivet och det sociala samspelet med andra människor. Kognitiva funktioner försämras, varav vissa kan repareras och andra inte, beroende av ålder då missbruket startar, tidsperiod av missbruk, genetiska egenskaper och typ av droger som använts.

Framtidsperspektivet övergår från utbildningsmöjligheter och vidareutveckling till att i huvudsak handla om jagande efter berusningsmedel.

Alkohol- och drogmissbruk kan vara ett flyktbeteende från problem eller svårigheter som borde kunna lösas på ett mycket konstruktivare sätt. När ruset avklingat ligger problemen kvar lika olösta som tidigare, och kanske har situationen t.o.m. förvärrats till följd av missbruket. Missbruk handlar med andra ord om nedsatt problemlösningsförmåga; möjligen som en följd av psykiskt hälsotillstånd, social problematik, livssituation eller kemiskt beroende - människan signalerar när hon inte mår bra.

Alkohol- och drogmissbruk kan även handla om att man eftersträvar att uppnå *andra* eller *förstärkta* känslor, t.ex. ”Är jag ledsen kan jag bli glad”; ”Är jag glad kan jag bli gladare”. Har man det jobbigt kan man vara ansvarslös och inte tänka på problemet. Det finns även de som ”självmedicinerar” för ex. ADHD. I vissa kretsar används partydroger som kokain i stället för alkohol.

Det finns även tankegångar om att alkohol- och drogproblematik kan ses som en konsekvens av vårt moderna och sekulariserade samhälle, där man söker få kontakt efter en förlorad andlig dimension av tillvaron genom konstlad, kemisk väg.

Tack till Inger Dahlberg, samordnare drogprevention, socialförvaltningen, för bidrag av material och synpunkter i samband med upprättandet av den första utgåvan av Ribbyskolans drogpolicy samt till Maria Gylling, kurator/behandlare, Hannamottagningen, för kompletterande aspekter på definitionen av missbruk.

Inledning

I Haninge kommuns **”Handlingsplan för trygghet och arbetsro i skolan”** står att skolan ska vara drogfri, vilket innefattar all sorts tobak, alkohol och narkotika. I varje skola ska förebyggande åtgärdsplaner mot droger upprättas. I handlingsplanen ska det framgå för elever, vårdnadshavare och personal inom vilka ramar lagen gäller samt under vilken policy kommun och skola verkar. Det ska belysas i handlingsplanen vilka risker användandet av droger medför, samt hur kunskap om detta ska integreras i undervisningen.

Forskning (Effekt) visar att tobaksrökning är den första inkörsporren till droger, dvs. en riskfaktor vilken har starka samband till andra droger och speciellt cannabis. Det är därför mycket viktigt att stoppa/senarelägga tidig tobaksdebut.

När det gäller alkohol visar forskning (Effekt) att för varje år som man kan skjuta upp debutåldern minskar risken att hamna i alkoholmissbruk med 14%.

Vad säger lagstiftningen

Av **Lgr 11, kap 1 och 2** (Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet) framgår att skolans värdegrund och uppdrag ska baseras på förståelse och medmänsklighet, där omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten.

Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers harmoniska, allsidiga och personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare, där även hälso- och livsstilsfrågor ska uppmärksammas. Ett definierat mål är bl.a. skolans ansvar för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.

Tobakslagen (SFS, 2018:2088) föreskriver att rökning är förbjuden i skolan. Tobak och elektroniska cigaretter får inte säljas eller lämnas ut till den som inte fyllt 18 år.

Enligt **Alkohollagen** (SFS, 2010:1622) får alkohol inte säljas eller annars lämnas ut till den som inte har fyllt 20 år, med undantag för folköl där gränsen är 18 år.

Av **Narkotikalagen** (SFS, 1968:64) framgår vad som är narkotika. All hantering av narkotika (eget bruk, innehav, transport, förvaring eller försäljning) är olaglig enligt svensk lag.

I **Lagen** (SFS, 1991:1969) **om förbud mot vissa dopningsmedel** definieras vad som klassas som dopningsmedel. All hantering av dopningsmedel är olaglig enligt svensk lag.

Enligt **FN:s barnkonvention** ska Sverige vidta alla lämpliga åtgärder, innefattande lagstiftning, administrativa och sociala åtgärder i upplysningssyfte, för att skydda barn från olaglig användning av narkotika, samt förhindra att barn utnyttjas i den olagliga handeln med sådana ämnen.

När det gäller **Omhändertagande av farliga/olagliga föremål** medger **Skollagen** (2010:800) tydliga befogenheter för skolan att beslagta/omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen.

Alla föremål som kan verka störande, farliga eller olagliga kan omhändertas. Det är hur föremålet används som avgör om det är störande. Farliga eller olagliga föremål får omedelbart beslagtas oavsett om eller hur de används. Skolan har inte rätt att kroppsvisitera elever.

Ribbyskolans värdegrund

Med värdegrund menas våra grundläggande gemensamma värderingar som styr hur vi betar oss. På skolan arbetar vi aktivt med frågor som hur vi ska vara mot varandra och alla människors lika värde. Skolans värdegrund skall vara styrande i förhållningssätt och i relationer för alla som arbetar, studerar och vistas på skolan. På Ribbyskolan har vi enats om 3 viktiga punkter:

- **Respektera dig själv**
- **Respektera andra**
- **Respektera egendom**

Målsättning

Genom samarbete med elever, föräldrar och skolpersonal (i samarbete med andra berörda verksamheter) vill vi motverka användandet av tobak, alkohol, narkotika och dopningsmedel i skolan. Ribbyskolan ska vara en drogfri, inspirerande och lärorik skola med en trivsamt och hälsofrämjande arbetsmiljö för både elever och personal. Tillsammans skapar vi en trygg inre och yttre miljö för lärande som kännetecknas av vänlighet, ömsesidig respekt och gott samarbete.

Skolans främjande och förebyggande arbete innebär att vi:

- är lyhörda, observanta och uppmärksammar signaler på missbruk
- agerar snabbt vid misstanke om missbruk
- samarbetar med elevens föräldrar/vårdnadshavare
- utbildar elever och personal om drogers negativa effekter och tecken på missbruk (med insikt om att undersökningar visat att det inte alltid är en fördel att undervisa elever om droger utan att *effekten är bättre när föräldrar undervisas*)
- ger i samband med skolstarten elever och föräldrar/vårdnadshavare tydlig information om skolans policy och aktuella insatser kring drogförebyggande arbete
- vid behov kan återaktivera preventionsprogrammet ”Effekt”, att presenteras för föräldrar med barn i årskurserna 7-9, i syfte att skjuta upp alkoholdebuten och förebygga normbrytande beteende såsom skolk, mobbning och tobaksbruk
- har två företrädare (bitr. rektor och kurator) i Västerhaninges Ungsamgrupp, som är ett samverkansforum mellan Ribbyskolan, Ribbybergsskolan, Åbyskolan, Socialförvaltningen, Åbygården, Polisen, Svenska kyrkan samt vid behov andra inbjudna aktuella aktörer/verksamheter inom kommundelen. Uppdraget är att kartlägga problemområden, vidta lämpliga åtgärder samt skapa strategier som förebygger att ungdomar begår brott, använder droger eller hamnar i kriminalitet
- arbetar med skolans värdegrund, har relationsskapande aktiviteter och samarbetsövningar (sociala färdighetsövningar har visat ge positiv effekt om det sker fortlöpande med fokus på elevens delaktighet, ex. genom rollspel och inte enbart via gängse föreläsningar)
- har ett utvecklat samarbete med närpolisen vad gäller informationsutbyte, polisanmälningar o.d.
- årligen utbildar idrottsklasserna i åk 9 angående risker med dopning och vilka lagar och regler som reglerar detta. Olika definitioner av hälsa behandlas; sambandet mellan rörelse, kost och hälsa samt mellan beroendeframkallande medel och ohälsa. Man diskuterar kroppsideal inom idrotten och i samhället i övrigt
- informerar profilklasserna under biologilektioner om drogers skadliga effekter
- under sex- och samlevnadsundervisningen för åk 8:or även berör ämnet ANDT
- skolsköterskan samtalar med eleverna om rökning/alkohol/droger i samband med hälsobesök för åk 7, och informerar om risker samt uppmärksammar riskbeteenden
- har en tobaksfri skola och skolgård
- monterat övervakningskameror i alla gemensamma utrymmen
- dirigerar rastvärdar och övrig personal till platser inom skolans område som elever angett som otrygga

I den dagliga skolmiljön pågår ett ständigt arbete för att skapa trygghet och säkerhet i och kring skolan. Exempel på åtgärder är *rastvärdar* och att *besökare måste anmäla sig vid besök* på skolan.

Aktuell kartläggning

Representanterna i *Ungsamgruppen* håller varandra kontinuerligt informerade om ungdomarnas situation inom kommundelen. Vid gruppens senaste sammankomst 2011/13 konstaterades från polisens och socialförvaltningens sida att situationen vad beträffar påkommen droganvändning inom kommundelen för närvarande ligger på en förhållandevis låg nivå.

Under vårterminen -19 anlätade skolan hundförare från Kriminalvården med uppemot åtta stycken narkotikahundar vilka under en eftermiddag/kväll genomsökte samtliga klassrum, korridorer, elevskåp, uppehållsutrymmen, toaletter, elevcaféet och aulan. Man fann inga spår av droger.

Ribbyskolan håller sig uppdaterad vad beträffar omfattningen av alkohol och droganvändning bl.a. genom att samtliga årskurs 9:or vartannat år besvarar den s.k. *Stockholmsenkäten* där ungdomarnas alkohol- och drogvanor, hälsa samt fritidsaktiviteter kartläggs.

Av den senast genomförda Stockholmsenkäten, som besvarades våren 2018 efter sportlovet av dåvarande Ribbyskolan i årskurs 9 framgick följande (jämförelser av resultat med föregående enkät 2016):

- Elever som *någon gång använt narkotika* minskade bland flickor, från 14% till 10%, medan det skedde en markant ökning hos pojkar, från 14% till 22%
- Elever som *storkonsumerar alkohol* minst en gång i månaden minskade avsevärt bland flickorna, från 7% till 1%, medan pojkarnas konsumtion ökade med en procentenhet, från 13% till 14%
- Elever som *får dricka alkohol för sina föräldrar* minskade från 15% (flickor) och 11% (pojkar) till 5% respektive 6%
- Elever som *vanligen får tag på alkohol från egna föräldrar (med lov)* minskade från 12% (flickor) och 8% (pojkar) till 3% respektive 6%
- Elever som *inte dricker alkohol* ändrades marginellt från 63% (flickor) och 65% (pojkar) till 64% respektive 62%
- Elever som *röker dagligen eller ibland* har ökat från 8% (flickor) och 12% (pojkar) till 15% (båda könen)

Kommentar:

Vid jämförelse av resultaten från Stockholmsenkäten år -18 och -16 kan direkt konstateras att andelen pojkar som någon gång använt narkotika har ökat drastiskt med 8 procentenheter, till 22%. Enligt resultatet har således var femte pojke testat narkotika. Vidare att flickornas storkonsumtion av alkohol minskat ned till 1% medan pojkarnas konsumtion ökat med 1 pe till 14% - var sjunde pojke.

En signifikant positiv förändring kan skönjas i föräldrars ökade restriktivitet mot såväl att tillhandahålla som att tillåta sina barn att dricka alkohol.

Rökningen har ökat hos båda könen, främst bland flickorna där rökningen nästintill fördubblats.

Noteras bör att eftersom uppgifterna är baserade på en uppemot två år gammal undersökning behöver skolan invänta svaren från innevarande års enkät för att få en mer aktuell lägesbeskrivning.

Så vet vi att vi lyckas

Genom att använda jämförelsetalen i Stockholmsenkäten som indikator kan man mäta resultatet av Ribbyskolans ANDT-arbete. ***Vi vet att vi lyckas när följande uppnås:***

- Ökad andel elever i skolan som väljer att avstå från att röka
- Minskat antal elever som går på Ribbyskolan som aktualiseras på socialförvaltningen för alkohol- och drogrelaterad problematik
- Minskad andel av Ribbyskolans elever som anger i Stockholmsenkäten att de någon gång har testat narkotika
- Ökad andel elever som uttrycker att deras föräldrar inte tillåter att de använder alkohol och tobak

Handlingsplan vid upptäckt tobaksrökning

Vi vill uppnå en rökfri skola med hjälp av följande åtgärder:

Information:

- Alla mentorer har ett uppdrag att gå igenom skolans trivselregler där det tydligt framgår att rökning är helt förbjuden på skolans område
- Skyltar sätts upp vid alla entréer till skolans område i syfte att tydliggöra gränserna för elever och alla andra som befinner sig inom skolans område
- Denna handlingsplan godkändes av elevrådet innan den fastställdes

Tillsyn:

- All personal och i synnerhet lärarpersonalen har tillsynsplikt
- Elev som ertappas med att röka inom skolans område får en enkel påminnelse om rökförbudet och därefter skickar personalen SMS till vårdnadshavarna med information om att eleven har rökt inom skolans område

Preventiva insatser:

- Skyltar sätts upp vid alla entréer till skolans område i syfte att tydliggöra gränserna för elever och alla andra som befinner sig inom skolans område
- En inventering av skolans problemområden görs via trivselenkät och elevrådet

Uppföljning:

- Uppföljning av åtgärderna ska göras via skolans trivselenkät. Svaren redovisas sedan för elevrådet som tillsammans med rektor, utsedd lärarrepresentant och ansvarig lärare för elevrådet utvärderar insatserna och beslutar om fortsatt handlingsplan

Handlingsplan vid misstanke om missbruk

- Vid misstanke om att en elev använder alkohol, droger eller dopningsmedel anmäls detta till skolledning eller elevhälsoteamet
- Utsedd person pratar med eleven
- Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras
- Vid misstanke om missbruk ska skolan omedelbart anmäla detta till socialtjänsten

Handlingsplan när elev uppträder berusad eller drogpåverkad i skolan.

- Om en elev är berusad eller drogpåverkad i skolan kontaktas först föräldrar/vårdnadshavare som kallas till skolan för att hämta eleven
- Om föräldrarna inte kan nås, förs starkt berusade eller narkotikapåverkade elever till Maria Ungdomsmottagning eller Hanna-mottagningen
- Om en starkt berusad eller narkotikapåverkad elev inte kan förmås att frivilligt följa skolans anvisningar, tillkallas polis
- Rektor ansvarar för att vårdnadshavare informeras vid överträdelse samt att skriftligt åtgärdsprogram upprättas för elev som missbrukar alkohol eller droger
- Anmälan görs till socialtjänsten

Handlingsplan vid misstanke om langning av droger

- En elev som ertappas med att sprida droger i skolan avstängs omedelbart i avvaktan på åtgärd
- Misstanke om langning, innehav eller försäljning av alkohol eller droger polisanmäls utan dröjsmål av rektor
- Anmälan görs till socialtjänsten

Kontaktuppgifter

MiniMaria

MiniMaria Haninge är en öppenvårdsmottagning för ungdomar och unga vuxna upp till 25 år som har frågor eller bekymmer kopplade till alkohol, narkotika eller problem med spel om pengar. De erbjuder råd, stöd och behandling till ungdomar och föräldrar

Öppen mottagning: måndagar kl. 14:00 - 16:00

Telefon (kontorstid, kl. 08:00 - 16:30): **08 - 606 7582 /7338/7522/9254/ 8288**

alternativt **08 - 123 474 79**

Besöksadress: Handens stationsväg 19, plan 4, Haninge (nära pendeltågsstationen)

E-post: socialforvaltningen@haninge.se

Maria Ungdom

Akuta ärenden hänvisas till denna ungdomsmottagning i Stockholm, avsedd för personer under 20 år som har eller riskerar hamna i ett drog/alkoholmissbruk

Mottagningen är öppen alla dagar dygnet runt för besök eller telefonrådgivning

Telefon: **08 - 123 474 10**

Besöksadress: Finsens väg 1, S:t Görans sjukhusområde på Kungsholmen

Hemsida: www.mariaungdom.se

Socialtjänsten i Haninge

Socialförvaltningens mottagning för barn och unga

Telefon **08 - 606 79 96**

Telefontid: måndag - torsdag, kl. 08:30 - 16:30, fredag kl. 08:30 - 15:00 (lunch kl. 12:00 - 13:00)

Besöksadress: Rudsjöterrassen 2

E-post: socialforvaltningen@haninge.se

Förebyggarteamet i Haninge

Socialekreterare Hanna Lavander,

Telefon: 08 - 606 78 87 (tel.tider som ovan)

Socialjouren Haninge

Socialjouren kan kontaktas på kvällar, nätter och helger *efter* socialtjänstens kontorstider och de arbetar bl.a. med barn och ungdomar som far illa, insatser för missbrukare samt rådgivning

Jourtid: måndag - torsdag, kl. 16:00 - 02:00 (besök från kl. 17:00),

fredag - lördag, kl. 14:00 - 02:00 (besök från kl. 15:00),

söndag kl. 16:00 - 02:00 (besök från kl. 17:00)

Telefon: **020 - 708 003** alternativt **08 - 401 74 15**

Efter kl. 02:00 på natten: ring SOS alarm vid akuta ärenden, tel. **112**, och begär att få prata med Socialjouren

Besöksadress: Björnkullavägen 9, polishuset vid Flemingsbergs tågstation

Polisen

Telefon, polisens växel: **114 14**

Akuta ärenden: **112**

Ungdomsutredande kontaktpolis (närapolis): Marita Grinde-Nilsson, tel. **010 - 564 61 96**

Stefan Friberg

Rektor

tel. 08-606 75 55

Jack Painio

Skolkurator

070-346 50 54

Maria Svedlöf Lexander

Bitr. rektor (ordförande i Ungsam)

08-606 55 66